

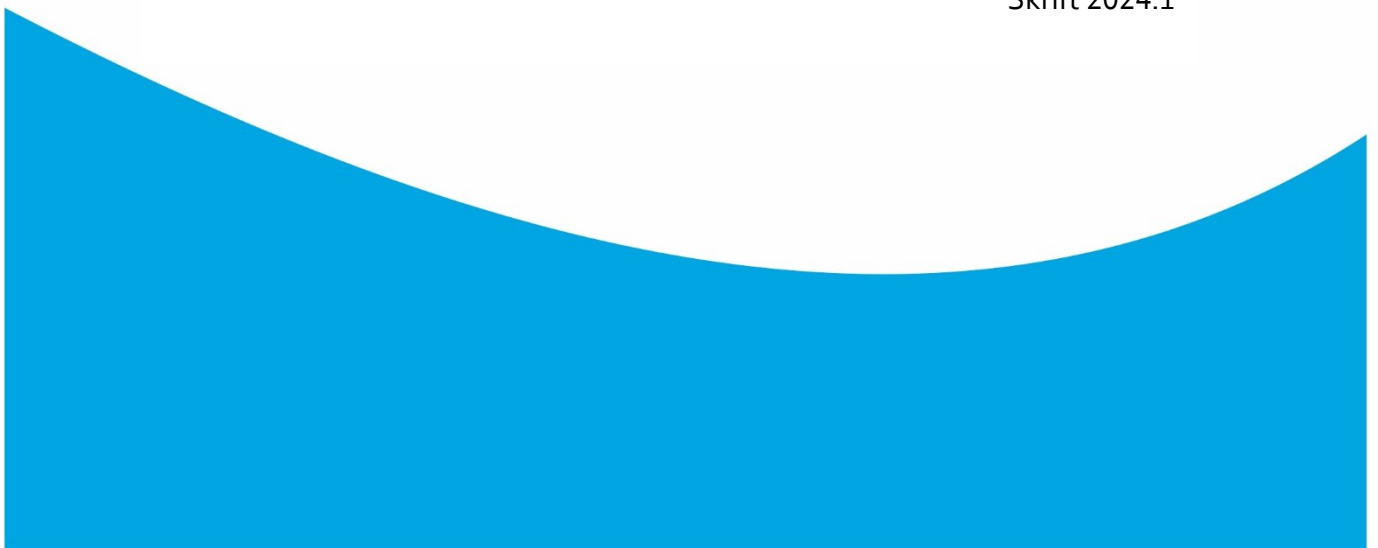

Socialtjänstens insatser

Dokumentation från länsövergripande
workshop med SKR

Birgitta Nilsson
Helene Sjöblom Andersson

Skrift 2024:1

Socialtjänstens insatser

Dokumentation från länsövergripande
workshop med SKR

Birgitta Nilsson

Helene Sjöblom Andersson

Skrift 2024:1

Socialtjänstens insatser

Dokumentation från länsövergripande workshop med SKR

© 2024 Författare och Blekinge kompetenscentrum

FÖRFATTARE: Birgitta Nilsson, Helene Sjöblom Andersson

KOPIERINGSFÖRBUD

Detta verk är skyddat av upphovsrättslagen. Kopiering är förbjuden utöver vad som avtalats mellan upphovsrättsorganisationer och högskolor enligt avtalslicensen i 13 § upphovsrättslagen.

BESTÄLLNING: <https://regionblekinge.se>

TRYCK: Stibo Complete, Helsingborg

1: a tryckningen

Printed in Sweden 2024

Skrift 2024:1

ISBN 978-91-989309-0-0 (tryck)

ISBN 978-91-989309-1-7 (pdf)

Sammanfattning (abstract)

Inledning

En nationell kartläggning av socialtjänstens utbud av insatser initierades 2020 av landets socialchefs nätverk utifrån förslaget till en ny socialtjänstlag (SOU 2020:47). Kartläggningen genomfördes av Sveriges kommuner och regioner (SKR) och konsultföretaget Lumell Associates och mynnade ut i ett underlag som ger goda förutsättningar för en fördjupad kunskap och utgör utgångspunkten för Blekinges regionala workshop.

Det är utifrån de förändrade förutsättningarna för socialtjänstens arbete i form av demografiska utmaningar, kompetensförsörjning, digitalisering och förslag på ny socialtjänstlag som syftet med workshoppen var att utgöra en arena för regional dialog.

Nationell kartläggning

Kartläggningen genomfördes i två steg. Först inventerades vilka insatser som kommunerna erbjudit till invånarna åren 2016–2020 inom de sex verksamhetsområdena barn och unga, äldre, funktionshinder, missbruk och beroende, socialpsykiatri samt våld i nära relationer. Därefter besvarade kommunerna frågan om vilka insatser som ingick i deras utbud. Totalt identifierades 409 insatser.

Genomförande av regional workshop

Den strategiska ledningen inom socialtjänsten i länets kommuner bjöds in till en heldag. Workshoppen utgick från fem huvudavsnitt: introduktion och bakgrund till arbetet; utbud av insatser; insatser utan biståndsbeslut; digitala möjligheter och avslutningsvis avsnittet arbetet har bara börjat. Deltagarna diskuterade olika frågeställningar utifrån kartläggningen och avsnittet med digitala möjligheter skedde i form av vernissage med reflektion i bikupor och gemensam dialog. Avslutningsvis genomfördes en summering av dagens arbete med egen reflektion över dagens viktigaste insikter som även delades gemensamt i helgrupp.

Sammanställning av dialogerna

Sammanfattningsvis fördes dialog om nuvarande organisatoriska indelning och ansvar, om civilsamhällets möjligheter, om samverkan och avtalsregleringar, om utmaningar och möjligheter och den utvecklingspotential som finns. Dagen präglades av en samstämmighet bland deltagarna och en ljus bild av framtiden med frågor som engagerade och idéer som var framåtsyftande. Verksamheterna framförde att de behöver stöd från regional och nationell nivå i form av samordning, samsyn, utveckling av gemensamt språk, omvärldsbevakning och vägledning etcetera. Verksamheterna behöver förbereda sig för att ta nästa steg genom struktur och tydlighet i det fortsatta arbetet. Det behövs kunskap om hur arbetet ska bedrivas för att möta de förändringar som den nya socialtjänstlagen kommer att medföra. Det finns en kraft i att arbeta gemensamt i olika forum på flera nivåer, vilket ger en styrka som kan leda till förändring i linje med vad som framkommit i workshoppen.

Nyckelord

Socialtjänst, insatser, kartläggning, samverkan, workshop, Blekinge, SKR

Förord

Vi vill tacka deltagarna från verksamheterna som med ett öppet sinne bidrog med engagemang och framåtanda i dialogerna. Vår upplevelse tillsammans med er var goda samtal om samverkan och att se nya möjligheter över kommun och verksamhetsgränser.

Vi vill även rikta ett tack till Johanna Carlsson från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) för att du bidrog med kunskap och information från nationell nivå. Ett tack också till våra kollegor Venera Ujkani, Veronica Plessen och Helen Swärd vid Blekinge kompetenscentrum (BKC) för er medverkan i uppdraget att dokumentera under dialogerna.

Tillsammans kan vi påverka och bidra till förändring för att möta utmaningar och möjligheter till omställningen som en ny socialtjänstlag kan medföra.

FoU-verksamheten vid Blekinge kompetenscentrum

Karlskrona 2023-12-08

Birgitta Nilsson
FoU-strateg/doktorand

Helene Sjöblom Andersson
FoU utvecklingsledare BoU

Innehåll

1. Inledning	1
1.1. Syfte och mål.....	1
2. Nationell kartläggning	1
2.1. Resultat av kartläggningen.....	2
3. Genomförande av regional workshop	3
4. Sammanställning av dialoger	4
4.1. Utbud av insatser	4
4.2. Insatser utan biståndsbeslut.....	6
4.3. Digitala möjligheter.....	8
4.4. Omställningsarbetet till ny socialtjänstlag har bara börjat	9
4.4.1. De viktigaste insikterna.....	9
4.4.2. Tre saker som du önskar händer nu	10
4.4.3. Detta behövs från regional och nationell nivå i omställningsarbetet	11
5. Summering och blickar framåt.....	11
Referenser	13
Bilaga Lärspiralen.....	14

1. Inledning

Den första nationella kartläggningen som genomförts av socialtjänstens utbud av insatser var utgångspunkten för Blekinges regionala workshop. Kartläggningen genomfördes av Sveriges kommuner och regioner (SKR) och konsultföretaget Lumell Associates och ger en unik helhetsbild och goda förutsättningar för fördjupad kunskap på nationell, regional och lokal nivå. Workshopen bidrog till att skapa dialog om vilka behov som finns övergripande i länet och i respektive kommun i länet.

Kartläggningen har sin grund i att SKR och det nationella socialchefs nätverket såg behov av en nationell kartläggning utifrån förslaget till en ny socialtjänstlag, Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag (SOU 2020:47). Behovet som fanns var att få en bild av vilka insatser som ges av socialtjänsten idag och vilka insatser som skulle kunna erbjudas utan biståndsbeslut vid en lagändring.

Målsättningen med workshopen var att deltagarna skulle få nya insikter och idéer om den omställning som en ny socialtjänstlag kan innebära. Workshopen gav deltagarna möjlighet att reflektera över hur samverkan kan ske på regional nivå i det framtida arbetet, förutsättningar för det fortsatta arbetet och vad nästa steg kan vara.

1.1. Syfte och mål

Utifrån förändrade förutsättningar för socialtjänstens arbete i form av demografiska utmaningar, kompetensförsörjning, digitalisering och förslag på ny socialtjänstlag var syftet med workshopen att utgöra en arena för regional dialog kring dessa övergripande frågeställningar.

- Vilka förutsättningar behövs och vilken kunskap behöver vi för att utveckla utbudet av insatser och för att fortsätta arbetet med en kunskapsbaserad socialtjänst?
- Hur kan eller bör vi jobba med möjligheten att erbjuda insatser utan föregående behovsprövning och utökade möjligheter till digitala lösningar för att kunna erbjuda god service till kommunens invånare?

Målet med workshopen var att deltagarna skulle få nya insikter och idéer om den omställning en ny socialtjänstlag innebär. Workshopen är ett steg i riktning mot att nå det övergripande målet om en kunskapsbaserad, flexibel socialtjänst, med fokus på största möjliga nytta för de personer som är i behov av stöd.

2. Nationell kartläggning

Kartläggningen är den första nationella sammanställningen som genomförts om vilka insatser som ges inom socialtjänsten. Kartläggningen initierades av det nationella socialchefs nätverket och SKR. Samtliga kommuner i Sverige fick möjlighet att besvara enkäterna som skickades ut i oktober 2021. Enkäterna syftade till att inventera vilka av de kartlagda insatserna som kommunerna erbjudit till invånarna under åren 2016–2020 inom de sex verksamhetsområdena: barn och unga, äldre, funktionshinder, missbruk och beroende, socialpsykiatri samt våld i nära relationer.

Kartläggningen utgick från tre frågeställningar. Utifrån svaren från den första frågeställningen togs en enkät fram med syfte att besvara ytterligare två frågeställningar:

1. Vilka är de kända insatserna inom socialtjänsten och hur ska dessa kategoriseras för att kartläggningen ska kunna genomföras?
2. Vilka insatser erbjuds inom var och en av Sveriges 290 kommuner och i vilken form erbjuds de?
3. Vilka önskemål finns bland kommunerna avseende att ge insatser utan biståndsbeslut i framtiden?

Med insats menas en aktivitet som är inriktad på ett visst resultat (Socialstyrelsens termbank). I arbetet med definitionen av begreppet insats betonade verksamhetsrepresentanter och experter inom socialtjänstens område att insats skiljer sig från metod genom att en metod kan ges inom en insats, medan en insats alltid är en åtgärd för sig (SKR, 2022).

2.1. Resultat av kartläggningen

Resultatet från kartläggningen presenterades i grafer och tabeller med resultat från de sex verksamhetsområdena på läns- och kommunnivå i två underlag, en Powerpoint och en Excel-fil¹. Resultatet ger inte en fullständig bild av insatsutbudet i länets kommuner men kan användas för att initiera dialog kring socialtjänstens verksamhet. I sammanställningen av svaren identifierades sammanlagt 409 insatser inom de sex verksamhetsområdena. SKR identifierade följande gemensamma teman på nationell nivå för de olika verksamhetsområdena:

- Det finns stora variationer i antal insatser som genomförs i kommunerna.
- Kartläggningen fångar en stor del av det utbud av insatser som finns i kommunerna.
- Relativt få insatser erbjuds endast digitalt.
- Majoriteten av insatserna genomförs i kommunal regi.
- Inom samtliga verksamhetsområden ges insatser utan biståndsbeslut.
- Det finns en efterfrågan på att ge insatser utan biståndsbeslut givet en framtida lagändring.

Svarsfrekvensen för enkäterna var hög och en majoritet av kommunerna inkom med svar. Varje enkät besvarades av omkring 200 kommuner och totalt 128 kommuner slutförde samtliga sex enkäter (SKR, 2022). I nedanför uppställning (figur 1) framgår Blekinges svar i förhållande till riksgenomsnittet inom respektive verksamhetsområde. Talet inom parentes anger den variation av insatser som finns inom respektive verksamhetsområde. Exempelvis finns det inom verksamhetsområdet funktionshinder en variation av antalet insatser i Blekinge på 4 till 30 insatser. Det innebär att Blekinge i genomsnitt har 18 insatser inom funktionshinderområdet. Nationellt är genomsnittet 21 insatser och variationen mellan länens genomsnitt är 8 till 28 insatser. Totalt har 57 insatser inom funktionshinderområdet uppgetts i kartläggningen.

---

¹ Underlagen är utsända till respektive kommun i länet

Verksamhetsområde	Blekinge genomsnitt (lägst -högst)	Nationellt genomsnitt (lägst - högst)	Totalt antal insatser
Barn och unga	32 (30 – 35)	32 (24 - 41)	119
Äldre	49 (44 - 63)	44 (35 - 51)	75
Funktionshinder	18 (4 – 30)	21 (8 - 28)	57
Missbruk och beroende	24 (15 – 34)	22 (14 - 27)	59
Socialpsykiatri	21 (18 – 25)	18 (11 - 25)	53
Våld i nära relationer	19 (16 – 22)	18 (14 - 21)	46

Figur 1. Genomsnittligt antal insatser inom respektive verksamhetsområde

I flertalet verksamhetsområden är Blekinges genomsnitt av insatser relativt samstämmigt med riksgenomsnittet. Flest insatser finns området äldre i Blekinge och minst variation i antalet insatser mellan länets kommuner finns inom området barn och unga.

3. Genomförande av regional workshop

FoU-verksamheten vid Blekinge kompetenscentrum bjöd in till workshop med utgångspunkt i den kartläggning av socialtjänstens insatser som genomförts av SKR och Lumell Associates.

Workshopen utgick från ett upplägg som SKR tagit fram för regionalt genomförande. Förberedelser påbörjades våren 2023 och en Save the date skickades ut till verksamheterna i juni för att sedan följas av en inbjudan och anmälningslänk i september. Som ett första steg i det regionala arbetet vände sig inbjudan till verksamhetsrepresentanter på strategisk nivå i länets kommuner för aktuella verksamhetsområden inom socialtjänsten.

Workshopen utgick från fem huvudavsnitt: introduktion och bakgrund till arbetet, utbud av insatser, insatser utan biståndsbeslut, digitala möjligheter och avslutningsvis arbetet har bara börjat. Dagen inleddes med att en representant från SKR presenterade det nationella arbetet och gav en bakgrund till kartläggningen och framtidens socialtjänst. Resterande avsnitt leddes av representanter från FoU-verksamheten. Strukturen för avsnitt två och tre bestod av introduktion, arbete i mindre grupper utifrån kartläggningen och givna frågor, redovisning i helgrupp och därefter gemensam dialog med ytterligare givna frågeställningar. Avsnitt fyra genomfördes med introduktion, vernissage i stora salen och bikupor utifrån givna frågor och avslutades med gemensam dialog med ytterligare givna frågeställningar. Sista avsnittet genomfördes med en summering av

dagens arbete, egen reflektion över dagens viktigaste insikter som även delades gemensamt i helgrupp. Därefter skrev var och en ner tre saker som de önskar händer nu och vad deltagarna/verksamheterna behöver från regional respektive nationell nivå för att detta ska hända. Post-it lapparna samlades under respektive frågeställning och har sammanfattats tillsammans med övrig dokumentation från dagen i denna skrift.

4. Sammanställning av dialoger

I detta kapitel har dialogerna som förts i mindre grupper och gemensamt i helgrupp inom respektive avsnitt summerats. Kapitlet är uppdelat i fyra avsnitt varav första avsnittet handlar om utbudet av insatser generellt och därefter följer insatser utan biståndsbedömning, digitala möjligheter och avslutningsvis omställningsarbetet till en ny socialtjänstlag har bara börjat.

4.1. Utbud av insatser

Denna del av workshopen inleddes med en introduktion och en efterföljande dialog i två grupper utifrån tre givna frågeställningar. Därefter redovisade grupperna för varandra vad de diskuterat och efter detta följde en gemensam dialog utifrån fyra nya givna frågor. Essensen av gruppdialogerna redovisas under respektive frågeställning och avslutningsvis återfinns de centrala delarna från den gemensamma dialogen i helgrupp.

Hur ser utbudet av insatser enligt inventeringen ut i länet och i respektive kommun inom det valda verksamhetsområdet? Finns det stora skillnader mellan kommunerna?

Utbudet av insatser varierar mellan verksamhetsområdena inom respektive kommun men även mellan kommunerna. I kartläggningen framgår det att kommunens storlek inte har någon betydelse i förhållande till antal insatser i kommunen. Dvs en mindre kommun kan erbjuda fler insatser än en större kommun. Det är dock svårt att jämföra utbudet av insatser då insatserna i kartläggningen inte är definierade på detaljnivå. Även tolkningen av frågeställningar och svarsalternativ vid besvarandet av kartläggningen kan ha påverkat underlaget. En del olikheter beror på hur kommunerna har organiserat sina verksamheter. En differentiering sker redan vid en indelning i grupperingar såsom barn och unga, missbruk och beroende, funktionsstöd etcetera. Det kan behövas en kulturförändring kring synen på finansiering och kompetens och mod att våga ta ansvar för de mer komplexa ärendena. Det behövs en tydlighet i uppdrag och en tydlighet i styrning i länet.

Varför ser vårt utbud ut som det gör? Vad är anledningen till att vi erbjuder just dessa insatser?

Det saknas insatser i underlaget likväl som det finns insatser som inte erbjuds längre. Att insatser inte längre erbjuds kan exempelvis bero på att personal som gått fortbildning byter tjänst och därmed försvinner kompetensen från enheten. De skillnader i utbudet av insatser som framgår i underlaget behöver inte spegla det faktiska utbudet av insatser som finns i en kommun. Skillnaderna kan även vara resultat av olika tolkningar vid besvarandet av enkäten i samband med kartläggningen. Det finns en svårighet i att jämföra utbudet av insatser eftersom definitionen av en insats kan vara olika mellan kommuner och insatserna har inte definierades i kartläggningen.

Utbudet av insatser påverkas av nationell styrning och prioriteringar samt av kontinuitet och uthållighet på nationell och lokal nivå. Detta kan ta sig i uttryck genom exempelvis svårigheter med att upprätthålla kompetensen i en kommun. Därför kan det behövas en avtalsamverkan mellan ett par kommuner och länsövergripande.

Vilken information behöver vi för att kunna göra en bedömning om och i så fall hur utbudet av insatser bör förändras?

På nationell nivå behöver arbetet med ett gemensamt språk inom socialtjänsten prioriteras. Det är viktigt med ett mer enhetligt språk för att förstå varandra på lokal, regional och nationell nivå och inom socialtjänstens olika verksamheter. Detta för att främja en mer enhetlig socialtjänst.

Det sker ett paradigmskifte genom fokusförflyttning från insats till behov med hjälp av IBIC. Det är inte insatsen som ska styra utan individens behov. Deltagarna diskuterade vad som är kommunens ansvar i relation till individens ansvar och i förhållande till förebyggande arbete och nära vård. Det behövs ett vidare utvecklingsarbete med biståndsbedömning i enlighet med individens behov utifrån livsområden i IBIC och om insatser ska ges med eller utan biståndsbedömning.

Det behövs definitioner kring vad olika insatser innebär och i vilken grad insatsen är evidensbaserad och bidrar till ökad kvalitet. Det fördes även diskussioner om att personcentrering och en ny socialtjänstlag kan innebära att definitionen av insats förändras.

Det behövs reflektion och arbete med inriktning på om det görs rätt insatser och i vilken utsträckning statliga satsningar påverkar insatser som genomförs. Insatser behöver vara i linje med samhällsutvecklingen, såsom digitaliseringen som resulterat i flera insatser som exempelvis tillsynsinsatsen trygghetslarm. Vidare behövs utvecklingsarbeten med inriktning om artificiell intelligens (AI) i relation till insatser.

Det behövs behovsprognoser, omvärldsanalys och kompetensinventeringar både lokalt och regionalt som återkommande följs upp med start i en länsövergripande nulägesanalys. Arbetet behöver jacka in i det nationella arbetet och de prioriteringar som görs nationellt.

Inhämtande av kunskap kan ske på olika nivåer genom utökat samarbete i nationella och regionala nätverk, genom medborgardialog över länet och genom metoden tjänstedesign.

”Framtiden kräver mod att våga ta tag i de obekväma frågorna och en framtida vision kan vara ‘Sammanhållen modig socialtjänst i Blekinge’ eller åtminstone en riktning mot det målet”.

Dialog i helgrupp

I anslutning till redovisningen av frågeställningar avseende utbud av insatser förde deltagarna en gemensam dialog utifrån de fyra frågorna nedan. Essensen av dialogen redovisas därefter.

- Vilken information behöver vi kring våra målgrupper och de behov som finns hos medborgarna i kommunen för att planera vårt utbud av insatser?
- Vilken information behöver vi för att kunna erbjuda insatser som motsvarar målgruppens behov?
- Hur planerar vi vårt utbud av insatser utifrån demografiska utmaningar med större behov och begränsade resurser?
- Hur kan vi dra nytta av varandra för att skapa ett bättre utbud av insatser?

Deltagarna framförde att frågeställningarna upplevdes vara utformade utifrån ett verksamhetsperspektiv med betoning på insats snarare än på individers behov.

De demografiska utmaningarna medför svårigheter att anställa relevant personal vilket kräver nya flexibla lösningar i samhället. Det finns insatser som socialtjänsten ansvarar för idag där andra aktörer delvis skulle kunna bidra i utförandet av insatsen. Det finns aktörer i samhället vars tjänster, inklusive digitalisering, skulle kunna nyttjas på ett annat sätt.

I gruppdialogen framfördes vikten av att invånarna ges möjlighet till delaktighet och inflytande i verksamheterna. Det framkom att dialoger har påbörjats i form av medborgardialog, tjänstedesign, BRIS innovationslabb etcetera.

Det sker förändringar i förhållningssättet, ett paradigmskifte, till ett mer personcentrerat förhållningssätt och arbetssätt. Förändringarna märks i språket, hur vi talar och ställer frågor, men förändring tar tid och är inte alltid lätt att göra. Det kan också finnas en rädsla i verksamheterna att göra fel bedömningar, att inte dokumentera tillräckligt och de konsekvenser som det kan medföra.

Inom kommunens socialtjänst upplevs fortfarande olika förvaltningar och verksamheter vara separerade i ett stuprörstänk. Frågan är hur verksamheterna kan ställa om till ett helhetstänk utifrån samverkan och dra nytta av varandras kompetenser. Flera av de utmaningar verksamheterna står inför är likartade även om målgrupperna är olika såsom äldre, barn och unga etcetera. Deltagarna förde fram att även gruppindelningen vid dagens workshop hade med fördel kunnat bestå av fler kompetenser. Vi behöver dra nytta av varandras kunskaper och kompetenser för att skapa ett helhetstänk och en mer jämlik socialtjänst.

4.2. Insatser utan biståndsbeslut

Denna del av workshopen inleddes med en introduktion och efterföljande dialog i två grupper utifrån tre givna frågor. Därefter redovisade grupperna för varandra vad de diskuterat och efter detta följde en gemensam dialog utifrån en ny given frågeställning. Essensen av gruppdialogerna redovisas gemensamt under respektive frågeställning och avslutningsvis återfinns de centrala delarna från den gemensamma dialogen i helgrupp.

Varför tror ni att de är just dessa insatser som ges utan biståndsbeslut (enligt inventeringen)?

Diskussionen som fördes i förhållande till frågan handlade främst om skälig levnadsnivå och behov, där frågan om skälig levnadsnivå är en ständig diskussion om vilka behov som socialtjänsten ska tillgodose. Diskussion fördes även om vilka insatser som verksamheten tillhandahåller, men som kanske varken möter behovet eller efterfrågas av brukarna. Andra anledningar till att nuvarande insatser ges kan vara en avvägning mellan anhörigas behov och bedömning i relation till brukarens behov och verksamhetens bedömning.

Skiljer det sig mellan kommuner? Varför tror ni att det gör det?

Diskussionen handlade främst om hur kommunerna organiserat sina verksamheter och hur socialtjänsten kan möta behov med liknande utmaningar oavsett individens ålder. Det fanns en samstämmighet i att verksamheter för närvarande arbetar i stuprör och att det skulle behöva ändras till att arbeta mer i hängrännor, dvs över och mellan verksamhetsgränserna. Deltagarna förde fram frågeställningar om vad det skulle innebära för invånare och professioner om inte arbetet differentierades i grupper och ålderskategorier på samma sätt som idag.

Socialtjänsten behöver se till hela människan och inte kategorisera målgrupper i ålder såsom barn och unga, vuxna och äldre. Det blir då åldern och inte behovet som styr var en person ska söka hjälp. Förvaltningarna bidrar på det sättet till stuprör. Ett alternativ för att öka öppenheten och inkludera alla åldrar skulle kunna vara att erbjuda en mötesplats för personer i åldern 0 till 100+ i stället för en träffpunkt avgränsad till specifika åldrar. En öppenhet där alla åldrar och hela människan inkluderas skulle främja attraktiviteten att delta och öka utbyte mellan människor i olika åldrar.

Det behövs en kulturresa för ett förändrat förhållningssätt.

Vilka insatser skulle vara kunna vara mer ändamålsenliga om de gavs utan föregående behovsprövning?

Det framkom i diskussionerna att det finns behov i samhället av förebyggande perspektiv och behov av tillgänglighet. Frågan är hur dessa behov ser ut i relation till det som verksamheten ser som behov.

Deltagarna reflekterade över vad som är bästa effekt för den specifika individen som insatsen ges till kontra hur kostnadseffektiv insatsen är i förhållande till behovsuppfyllelsen. Verksamheter behöver samverka för att möta individens behov och främja ett mer kostnadseffektivt arbetssätt.

Deltagarna reflekterade över hur övriga delar av civilsamhället kan stödja socialtjänsten för att därigenom kunna använda befintliga resurser till personliga insatser. Ett exempel är att undersköterskor kan stödja individer i deras personliga omvårdnad i stället för att tid avsätts till städ och tvätt.

Socialtjänsten behöver våga tänka utanför ramarna och stärka förutsättningarna för egenansvaret. Ett sätt kan vara att ändra på hur invånare kan söka kontakt med socialtjänsten och öka möjligheten för invånare att göra digitala ansökningar till socialtjänsten.

Deltagarna framförde att det finns svårigheter inom området barn och unga avseende sekretess, vårdnadshavare etcetera. när det gäller insatser utan biståndsbeslut. Det sociala arbetet är skolat i vikten av dokumentation och det kan finnas en rädsla hos myndighetsutövare att göra fel.

Dialog i helgrupp

I anslutning till redovisningen av frågeställningar avseende insatser utan biståndsbeslut förde deltagarna en gemensam dialog utifrån nedan fråga. Essensen av dialogen redovisas därefter.

- Vilka risker och möjligheter ser ni med att öka andelen icke-biståndsbedömda beslut? Skiljer det sig åt mellan olika verksamheter och målgrupper? I så fall, varför eller varför inte?

Det kan vara svårt med icke-biståndsbedömda beslut. Förutsättningarna i form av tillsyn, granskning och stöd behöver förändras och utvecklas i takt med omställningen. Det finns en rädsla att göra fel i kombination med en ökad dokumentationsskyldighet. Det är viktigt att skapa trygghet hos chefer och medarbetare inför omställningen som en ny socialtjänstlag kan medföra.

4.3. Digitala möjligheter

Denna del av workshopen, som handlade om digitala möjligheter, inleddes med en genomgång av området och genomfördes med en vernissage. Underlaget från analysen avseende digitala möjligheter inom respektive verksamhetsområde var tillsammans med frågeställningarna uppsatta runt om i salen. Deltagarna rörde sig valfritt mellan verksamhetsområdena och förde dialog i bikupor under vernissagen. Det fanns möjlighet för deltagarna att skriva reflektioner på post-it lappar och sätta upp vid respektive verksamhetsområde. Därefter samlades deltagarna för dialog i helgrupp.

De tre första frågeställningarna fanns uppsatta under vernissagen och de två sistnämnda frågorna visades i samband med gemensam dialog. Samtliga frågor diskuterades vid dialogen.

Vilka insatser erbjuder vi digitalt idag? Skiljer sig det mellan kommunerna?

Inom de flesta verksamhetsområdena framkommer det i kartläggningen att inga eller väldigt få insatser är digitaliserade. Det finns skillnader mellan länets kommuner i hur många insatser som erbjuds digitalt.

Hur kan vi ge stöd och service utifrån nya digitala möjligheter? Vilka insatser borde vi ge digitalt?

Deltagarna samtalade om att digitala insatser ger många möjligheter. Digitala möjligheter kan användas för invånarna att ta kontakt med verksamheten, att ansöka om bistånd, att följa sitt ärende och lämna synpunkter till verksamheten. De digitala insatserna kan också ge förutsättningar till medskapande och delaktighet för individen.

Hur kan vi använda oss av varandra för att stärka det digitala erbjudandet?

I diskussionen framkom att det finns ett behov av att utveckla delaktighet och medskapande och att öka transparens i relation till sekretess samt ett behov av att öka förutsättningarna för att följa den evidensbaserade praktiken på nationell nivå. Socialstyrelsen behöver utveckla Kunskapsguiden så att digitalt material går att använda digitalt i verksamheten i stället för att dokument behöver skrivas ut och användas analogt.

På vilka sätt skulle vi kunna använda digitala möjligheter för att stärka vårt insatserbjudande?

Både barn och vuxna kan involveras i dialogen med socialtjänsten genom exempelvis chattar. Deltagarna förde diskussioner om hur socialtjänsten kan nå aktuella målgrupper på bästa sätt. Detta då verksamheten behöver vara där invånarna är.

Den dokumentation som rör individen skulle kunna utvecklas tillsammans med individen. Dagens dokumentation bygger på medarbetarens sammanställning av dialogen och inte på individens tolkning. Funderingar uttrycktes om en transparent handläggning och dokumentation likt den som finns via 1177.se skulle vara ett möjligt sätt att utveckla. Det skulle öka individens insyn i sitt ärende, ge möjlighet att följa hanteringen och öka möjlighet att inkomma med synpunkter. Andra jämförelser som diskuterades var dokumentation inom hälso- och sjukvården och Nationell patientöversikt (NPÖ). Frågan om gemensamt verksamhetssystem för socialtjänsten har diskuterats längre.

Vad behöver vi för att göra detta?

- Bättre kunskap om digitala insatser och om insatserna när de målgrupper de passar för?
- Ny kompetens? Vilken?
- Bättre digitala verktyg och system?

Deltagarna var överens om att samverkan behöver stärkas både allmänt med högskolor och universitet och specifikt med Blekinge tekniska högskola (BTH).

Vikten av att få in ny kompetens fördes fram som en del av omställningen och ett stöd i samband med att en ny socialtjänstlag införs.

Deltagarna reflekterade över att personalen kan behöva öka sin digitala kompetens för att kunna möta individer digitalt. Frågan om hur AI kan hjälpa socialtjänsten att bli bättre diskuterades också. Sammanfattningsvis kommer digitalisering att finnas med framöver och därför behöver socialtjänsten öka kompetensen inom området.

4.4. Omställningsarbetet till ny socialtjänstlag har bara börjat

Denna sista del av workshopen bestod av att knyta samman dagen och reflektera över nästa steg, som nedan presenteras i tre avsnitt. Första avsnittet bygger på att deltagarna först tog en stund för egen reflektion och därefter gemensamt delade med sig av de viktigaste insikterna som dagens workshop bidragit till. Under andra och tredje avsnittet reflekterade deltagarna enskilt och skrev ner sina reflektioner på post-it lappar som sattes upp på väggen. I andra avsnittet framkommer vad deltagarna önskade ska hända och i tredje avsnittet vad verksamheterna har för behov från regional och nationell nivå för att kunna genomföra omställningsarbetet framöver.

4.4.1. De viktigaste insikterna

En gemensam reflektion fördes om vad dagens workshop har bidragit med avseende insikter och idéer om den omställning som en ny socialtjänstlag kan innebära. Den konkreta frågeställningen var vilka de viktigaste insikterna för dagen var.

Sammanfattningsvis framförde deltagarna vikten av en gemensam dialog oberoende av verksamhetsområde med utgångspunkt i insatser, behov och samverkan. Det upplevdes viktigt att få möjlighet att diskutera frågorna gemensamt. Det fanns en samsyn om att verksamheterna står inför liknande utmaningar och möjligheter. Utifrån underlaget som deltagarna arbetat med under dagen var de överens om att de insatser som ges idag är relativt lika över länet. En viktig fokusförflyttning i det framtida arbetet är att se till behovet i stället för att utgå ifrån befintliga insatser. Ytterligare fokusförflyttning är att släppa åldersindelningen och möta individen där hen befinner sig. För detta kan verksamheterna behöva organiseras på ett annat sätt.

Känns hoppfullt inför omställningen.

Finns en oerhörd kompetens inom socialtjänsten.

Släpp ålder och se behovet först.

Vikten av samverkan och att ta hjälp av varandra beskrevs på olika sätt. Önskvärt är att detta arbete prioriteras hos samtliga kommuner för att kunna gå mot en sammanhållen och modig socialtjänst i Blekinge.

En fördel som deltagarna lyfte fram är att länet storlek kan vara gynnsam för att skapa en likvärdig och sammanhållen socialtjänst, oavsett var i Blekinge du bor.

4.4.2. Tre saker som du önskar händer nu

Deltagarnas reflektioner om vad de önskar ska hända har tematiserats i fem teman; nationell nivå, samverkan, behov, skälig levnadsnivå och fokusförflyttning från insats till behov. Reflektionerna redovisas i punktform under respektive tema.

Nationell nivå

- Lagstifta om gemensamt verksamhetssystem för socialtjänsten i Sverige.

Samverkan

- Att gränsöverskridande samverkan, både mellan förvaltningar inom kommunen och mellan kommuner, blir verklighet och att nätverk upprättas för olika funktioner för fortsatt dialog.
- Att samverkan mellan alla grenar inom socialtjänsten fortsätter (helhetsperspektivet).
- Att en gemensam plan för utbildning och insatser skapas för att därigenom nyttja varandras kompetenser bättre.
- Att det blir gemensamma insatser för IFO i länet med fortsatt dialog regionalt om avtalssamverkan och gemensamma insatser.
- Länsövergripande insatser inom IFO med digitalt fokus.
- Att samtliga kommuner deltar i dialogerna om insatser och behov.

Behov

- Utforma insatser utifrån brukarnas behov och önskemål.
- Att använda brukar- och medborgardialoger för att säkerställa kunskap om behov och önskemål.

Skälig levnadsnivå

- Ta ställning till vad som är skälig levnadsnivå utifrån samhällets nuvarande preferensramar.
- Att diskutera vilket ansvar som kommunen bör ta och på vilket sätt civilsamhället kan bidra till välfärden.

Fokusförflyttning från insats till behov

- Se över vilka insatser som behöver respektive inte behöver biståndsbedömdas.
- Att använda underlaget lokalt för att vidareutveckla verksamheten.
- Att vi vågar avgränsa oss och slutar med insatser som vi kanske inte borde ansvara för, kanske är det någon annan som borde ansvara för vissa insatser?
- Mera fokus på behov och inte insatser, dvs tillämpa IBIC.
- Förflyttning mot att skapa ett oberoende genom exempelvis digitalisering i stället för fysiska möten.

4.4.3. Detta behövs från regional och nationell nivå i omställningsarbetet

Deltagarnas reflektioner om vad som behövs i omställningsarbetet har tematiserats i tre teman; vad som behövs från regional nivå, vad som behövs från både regional och nationell nivå samt vad som behövs från nationell nivå. Reflektionerna redovisas i punktform under respektive tema.

Från regional nivå

- Samordning för att skapa en regional samsyn och samverkan och för en gemensam plattform för dokumentation.
- Samordna en gemensam arena för fortsatt dialog mellan samtliga kommuner för utbyte av erfarenhet, kunskap och samverkan både inom och över verksamhetsområden.
- Stöd i att samordna det som beslutas i avtalssamverkan och att arbetet med verksamhetsavtal inom IFO i länet fortsätter.
- Stöd i att utforma och ta fram vilka insatser som kan erbjudas efter behov. Därefter gemensam översyn i länet om vilka insatser som kan delas med varandra mellan kommunerna.

Från både regional och nationell nivå

- Omvärldsbevakning.
- Stöd för att öka samsynen och samarbetet – behöver tänka hela socialtjänsten.
- Stödstruktur inför ny socialtjänstlag för gemensamt arbete med omställningen. Ta initiativ till och samordna gemensamma möten och ge lägesuppdateringar under resans gång.
- Stöd i att utveckla digitala lösningar.

Från nationell nivå

- Vägledning och tydligare styrning och inriktning för en mer likvärdig socialtjänst med mer stöd och verktyg.
- Samlande forum kring nyheter som kommer framöver.
- Rätt stöd med system som integreras med dagens behov.
- Större krav på digitalisering.

5. Summering och blickar framåt

Syftet med workshopen var att utgöra en arena för dialog om socialtjänstens förutsättningar inför det omställningsarbete som en ny socialtjänstlag kan medföra. De övergripande frågeställningarna för workshopen var inriktade på vilka förutsättningar och vilken kunskap som behövs för det fortsatta arbetet med en kunskapsbaserad socialtjänst och en god service till kommunens invånare.

Sammanfattningsvis fördes dialog om nuvarande organisatoriska indelning och ansvar samt om civilsamhällets möjligheter att bidra. Det fördes även dialog om samverkan och avtalsregleringar, om utmaningar och möjligheter samt den utvecklingspotential som finns i länet. Dagen präglades av en samstämmighet bland deltagarna och en ljus bild av framtiden med frågor som engagerade och idéer som var framåtsyftande.

Verksamheterna framförde att de behöver stöd från regional och nationell nivå i form av

samordning, samsyn, utveckling av gemensamt språk, omvärldsbevakning och vägledning etcetera. Behovet av samordning finns även på lokal nivå för kunskapshöjning och stöd i att utveckla digitala lösningar.

Ett återkommande tema i dialogen var en fokusförflyttning från insats till behov. En jämförelse kan göras med den fokusförflyttning som sker inom god och nära vård där personcentrering och individens delaktighet är centrala. I dialogen lyftes vikten av att se till hela människan oavsett ålder vilket inkluderar insatser som kan ges oavsett åldersgrupp. För att få ökad kunskap om målgruppen behöver behovsinventering genomföras i olika forum och på flera nivåer. På nationell nivå genomfördes en behovsinventering under 2023 inom funktionshinderområdet och under 2024 kommer motsvarande att genomföras inom området barn och unga. Behovsinventeringen leds av SKR med stöd av den regionala samverkan- och stödstrukturen (RSS). Det finns en kraft i att arbeta gemensamt i olika forum på flera nivåer, vilket ger en styrka som kan leda till förändring i linje med vad som framkommit i workshopen.

Omställningsarbetet har bara börjat. Verksamheterna behöver förbereda sig för att ta nästa steg genom struktur och tydlighet i det fortsatta arbetet. Det behövs kunskap om hur arbetet ska bedrivas för att möta de förändringar som den nya socialtjänstlagen kommer att medföra. Det är av vikt att utforska nuläget om hur verksamheten gör idag och varför innan nästa steg tas (Avby, 2022). Det finns olika modeller för utvecklings- och förändringsarbete som utgår från att utforska nuläget innan en förändring genomförs². Den nationella kartläggningen som genomförts om socialtjänstens insatser likväl som denna regionala workshop bidrar till kunskaper om nuläget. I den utforskade delen kan även behovsinventering av målgrupper ge viktig kunskap. Med kunskap om nuläget kan planering ske inför förändrade arbetsätt som sedan får prövas, följas upp och utvärderas.

Framtiden kräver mod att våga ta tag i de obekväma frågorna och en framtida vision kan vara sammanhållen modig socialtjänst i Blekinge eller åtminstone en riktning mot det målet.

---

² Exempelvis PGSA-hjulet (planera, göra, studera, agera), Lärspiralen - en integrerad lärandemodell (Avby, 2018; 2022).

Referenser

Avby, Gunilla (2022). An integrative learning approach: combining improvement methods and ambidexterity. *The Learning Organization*, 29, 4, 325–340.

Avby, G. (2018). *Att utveckla professionell expertis. En bok om kunskap och lärande*. Lund: Studentlitteratur AB.

Avby, G. (2018). En lärande socialtjänst. I *Ju förr desto bättre – vägar till en förebyggande socialtjänst* SOU 2018:32.

SKR (2022). *Kartläggning av socialtjänstens insatser*. Sveriges kommuner och regioner.

SOU 2020:47 Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag. Fritzes offentliga publikationer. [Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag - Regeringen.se](#)

Bilaga Lärspiralen

Lärspiralen
– en integrerad
lärandemodell
(Avby, 2018; 2022)

<https://www.youtube.com/watch?v=4ivIMNKEZH4>

Ett samarbete mellan

Karlshamns
kommun

KARLSKRONA
KOMMUN

Ronneby
KOMMUN

REGION
BLEKINGE

OLOFSTRÖMS
KOMMUN

Sölvesborgs
kommun

Utbildning, forskning och verksamhetsutveckling har avgörande betydelse för hälso- och sjukvården i Blekinge.

Blekinge kompetenscentrum har ett strategiskt ansvar för dessa områden. Vi bidrar till att nya rön, kunskap och information omvandlas till praktiska förbättringar, till nytta för länets invånare.

**Blekinge kompetenscentrum
i samverkan med länets kommuner**

